

NEWSLETTER - 8/2018

WSTĘP	2
WARMIA I MAZURY - CZY WIESZ ŻE?	4
SZLAK SAMOCHODOWY KOPERNIKOWSKI	6
SZLAK FORTYFIKACJI MAZURSKICH	8

Ostróda – arch. UM Ostróda

Województwo warmińsko-mazurskie położone jest w północno-wschodniej Polsce i graniczy od północy z Rosją (Obwód Kaliningradzki), a po stronie polskiej z czterema województwami: podlaskim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim i pomorskim. Stolicą województwa jest Olsztyn. Warmińsko-mazurskie zajmuje obszar o powierzchni blisko 24 000 km².

Warmińsko-mazurskie można śmiało określić, jako region o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Jest w nim ulokowanych 8 parków krajobrazowych i ponad 100 rezerwatów przyrody oraz dziewicza przyroda w Puszczy Boreckiej z rezerwatem żubrów – Wolisko, Puszcza Napiwodzko-Ramucka, oraz Piska i Romincka. Ponad 3000 jezior sprawia, że kraina wygląda jak wielki, niebieski ptak rozciągający swe skrzydła na tle lasów. Mazury są finalistą konkursu na 7 Nowych Cudów Natury w 2011 r., a w roku 2016 wymieniono je na liście National Geographic Traveler jako miejsce, które warto odwiedzić w 2016 roku.

Ogromną atrakcją turystyczną województwa warmińsko-mazurskiego są pola Grunwaldu, na których, rokrocznie od 1410 roku wojska polsko-litewskie pokonują Krzyżaków.

Zielone warmińsko-mazurskie ozdabiają czerwonocegłe gotyckie zamki.

Kanał Elbląski został uznany za pomnik historii, a w 2007 roku w plebiscycie dziennika Rzeczypospolita za jeden z siedmiu cudów Polski. Całkowita długość kanału z odgałęzieniami

wynosi 190 kilometrów. Kanał łączy jezioro Druzno z rzeką Drwęcą oraz z jeziorem Jeziorak. Poprzez rzekę Elbląg kanał łączy się z Zalewem Wiślanym i przez Kanał Jagielloński z Nogatem i Wisłą oraz Morzem Bałtyckim. Osobliwością na skalę europejską jest zespół 5. pochylni, po których przetacza się statki po specjalnych platformach ustawionych na szynach. Na odcinku 10 km występuje tutaj różnica poziomów 100 m. Kanał jest czynny już 158 lat.

www.zegluga.com.pl

Miłośników militariów ucieszy wycieczka do kwatery Hitlera Wilczy Szaniec w której dokonano zamachu na Hitlera.

www.wolfsschanze.pl

Kolejnym punktem wycieczki jest Twierdza Boyen w Giżycku. Zbudowano ją w połowie XIX w. z rozkazu króla Fryderyka Wilhelma IV. Twierdza ma kształt gwiazdy i jest przepięknie położona na wąskim przesmyku pomiędzy dwoma dużymi jeziorami mazurskimi - Kisajno i Niegocin.

www.twierdza.gizycko.pl

W Leśniewie Górnym warto zobaczyć tajemniczy Kanał Mazurski. Jego budowę rozpoczęto w 1911 roku, ale z 10 planowanych śluz wybudowano tylko jedną. Na betonowej ścianie śluzy w Leśniewie Górnym został złowrogi ślad po godle III Rzeszy.

www.kanalmazurski.pl/

W Stańczykach są dwa, równoległe, majestatyczne mosty, wyglądem przypominające rzymskie akwedukty. Mosty stanowią fragment linii kolejowej łączącej Gołdap z Żytkiejmami na skraju Puszczy Romninckiej i są nie lada atrakcją o wymiarach 200 metrów długości i 36 metrów wysokości. Równie ciekawy jest most obrotowy w Giżycku, wybudowany pod koniec XIX wieku nad Kanałem Łuczańskim. Turyści czekają na pięciominutowy pokaz ręcznego otwierania i zamykania mostu. Konstrukcja wynalazku pozwala na ręczną obsługę ważącego 100 ton mostu przez tylko jedną osobę.

www.mazury.info.pl/stanczyki, www.mazury.info.pl/atraccje/most-gizycko/

Obowiązkowym punktem wycieczki po województwie warmińsko-mazurskim jest Wzgórze Katedralne we Fromborku. Frombork jednym okiem Wieży Wodnej „patrzy” na Zalew Wiślany, a drugim na katedrę i i Wzgórze Katedralne. Katedra, ze wspaniałymi organami jest sceną Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej i niedawno odnalezionym, miejscem pochówku Mikołaja Kopernika.

www.frombork.art.pl

Mówiąc o walorach przyrodniczych i turystycznych regionu, nie można zapomnieć o człowieku i jego wpływie na te wartości. Losy i kultura Prusów, Niemców, Polaków spotykały się w tym regionie o bogatej i trudnej historii. Również Litwini, Rosjanie, Holendrzy, Żydzi i inne nacje pozostawiły swój ślad, tworząc bogactwo historyczne, architektoniczne i kulturowe Warmii i Mazur.

Zapraszamy na Warmię i Mazury!

www.mazurytravel.com.pl

WARMIA I MAZURY - CZY WIESZ ŻE?

Pochylnia Buczyniec na Kanale Elbląskim – arch. Żeglugi Ostródzko-Elbląskiej

1. Kanał Elbląski jest jedyną czynną, techniczną konstrukcją na świecie na której statki pokonują na odcinku 10 km różnicę poziomu 100 m za pomocą pochylni. Statki poruszają się na szynach po trawie na platformach w dwóch kierunkach dla równowagi.-Kanał ma 158 lat i wykorzystywany jest turystycznie.
2. Najstarsze krążganki w Polsce znajdują się na zamku w Lidzbarku Warmińskim.
3. Objawienia Matki Boskiej miały miejsce w Gietrzwałdzie w 1877. Jest to jedyne takie miejsce w Polsce oficjalnie zatwierdzone przez Kościół Katolicki . Tym samym rola tych objawień jest taka jak tych w Fatimie i Lourdes.
4. Reszel jest najmniej zniszczonym podczas II Wojny Światowej miasteczkiem na Warmii i Mazurach. Średniowieczny układ ulic pochodzi z okresu przed II Wojną Światową
5. Najstarszy dzwon na Warmii znajduje się w ratuszu w Ornecie.
6. Charakterystyczne dla Warmii jest występowanie kapliczek. Odzwierciedlają one wiarę Warmiaków. Najstarsza pochodzi z XVII wieku, większość z II połowy XIX w. Na całej Warmii jest ich ok. 1400.
7. W Giżycku znajduje się most obrotowy z 1889 r. Waży on więcej niż 100 ton, i jest obsługiwany ręcznie przez jednego mężczyznę. Jest tylko jedna taka konstrukcja w Polsce.

8. W województwie warmińsko-mazurskim są trzy wieże Bismarka: w Ostródzie, Mrągowie i Srokowie
9. Jeden z dłuższych niezniszczonych murów obronnych w Polsce jest w Pasłęku (1200 m).
10. Plemiona pruskie zamieszkujące niegdyś teren Warmii i Mazur wykonywały baby pruskie, kamienne posągi. Ich funkcja nie została wyjaśniona do dnia dzisiejszego. Na dziedzińcu zamku w Olsztynie są dwie oryginalne figury tychże bab.
11. Kanał Mazurski nie został ukończony do dnia dzisiejszego. Został on wybudowany w latach 1911 -1941. Miał za zadanie połączyć Wielkie Jeziora Mazurskie z rzeką Pregołą i przez nią z Morzem Bałtyckim. Duże wrażenie robi nieczynna śluza w Leśniewie Górnym z zachowaną gapą nazistowską.
12. Gierłoż - kwatera ta była trzecią, co do wielkości kwaterą główną Führera. Hitler przybył do niej 24 czerwca 1941r., dwa dni po rozpoczęciu operacji „Barbarossa” i spędził e w Gierłoży ponad 800 dni, najdłużej ze wszystkich kwater. W lipcu 1944 r. pułkownik Claus von Stauffenberg dokonał nieudanego zamachu na Hitlera. Były tylko dwa zamachy na Hitlera, w których doszło do eksplozji, jeden właśnie w Gierłoży.
13. Kopernik spędził 40 lat swojego życia na Warmii. Jest pochowany we Fromborku.
14. Rezerwat przyrody Jezioro Łuknajno - ze względu na swe walory przyrodnicze i wartość naukową w 1976 roku został wpisany przez UNESCO na listę rezerwatów zwanych rezerwatami biosfery. Rezerwat korzysta również z innej formy ochrony – od 1983 r. został objęty międzynarodową konwencją RAMSAR, chroniącą obszary błotne i podmokłe.
15. Największe jezioro w Polsce - Śniardwy - znajduje się na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich (113 km²).
16. Na Mazurach Zachodnich znajduje się najdłuższe jezioro w Polsce - Jeziorak (27,45 km).
17. Największą wyspą śródlądową w Polsce jest „Wielka Żuławka” na jeziorze Jeziorak.

SZLAK SAMOCHODOWY KOPERNIKOWSKI

Olsztyn, ławeczka Kopernika fot. Marcin Kierul

Chociaż Mikołaj Kopernik niektórym może kojarzyć się tylko z Toruniem, to ten znamienity astronom większą część życia spędził na terenie dzisiejszego województwa warmińsko-mazurskiego, na Warmii. Tu dokonał wielu odkryć i tu stworzył swoje sławne dzieło „O obrotach sfer niebieskich”. Również na Warmii, we Fromborku, zmarł w roku 1543 i został pochowany w katedrze.

Dla upamiętnienia działalności Mikołaja Kopernika - wybitnego astronoma, lekarza, administratora i kanonika kapituły warmińskiej, powstał właśnie szlak, który prowadzi turystę przez miejscowości związane z jego życiem. Podróż nim można rozpocząć już w Olsztynku. Potem trasa biegnie przez Olsztyn, Dobre Miasto, Lidzbark Warmiński, Ornetę, Pieniężno, Braniewo i Frombork. Później wychodzi poza granicę Warmii, prowadząc przez Tolkmicko do Elbląga.

Długość szlaku: 232,00 km

Znak / kolor: szlak oznakowany symbolem astrolabium

Trasa szlaku: Olsztynek - Olsztyn - Dobre Miasto - Lidzbark Warmiński - Ornetka - Pieniężno - Braniewo - Frombork - Tolkmicko – Elbląg

W Olsztynku, skąd rozpoczynamy naszą podróż, znajduje się zamek krzyżacki, gotycki kościół z XIV wieku oraz Muzeum Budownictwa Ludowego – Park Etnograficzny.

W stolicy województwa – Olsztynie, warto zwiedzić zamek, w którym Kopernik przebywał w latach 1516-1519 i 1520-1521 pełniąc urząd administratora dóbr kapituły. Dziś mieści się tu Muzeum Warmii i Mazur, ze stałą ekspozycją poświęconą astronomowi. Zwiedzający mają też okazję zobaczyć znajdującą się w krużganku tablicę astronomiczną, która służyła Kopernikowi do wyznaczenia momentu równonocy wiosennej.

Chociaż kolejnym miastem na szlaku, ściśle związanym z życiem astronoma, jest Lidzbark Warmiński, po drodze warto również wstąpić do Dobrego Miasta. Choćby po to, aby zobaczyć drugą co do wielkości gotycką świątynię na Warmii czy Basztę Bocianią, będącą zachowanym fragmentem średniowiecznych obwarowań miasta.

Natomiast we wspomnianym już Lidzbarku Warmińskim Mikołaj Kopernik mieszkał na zamku u swojego wuja, biskupa warmińskiego Łukasza Watzenrode. Był jego sekretarzem i lekarzem. Podobnie jak w Olsztynie, zamek to obecnie, pełne ciekawych wystaw, muzeum. Po drodze do kolejnego miasta związanego z Kopernikiem – Fromborka - mijamy Ornetę, Pieniężno i Braniewo, w których astronom bywał okazjnie.

Wreszcie docieramy do Fromborka, w którym Mikołaj Kopernik spędził blisko 30 lat. Będąc tu, warto zwiedzić Wzgórze Katedralne z Muzeum Mikołaja Kopernika, planetarium i Wieżę Radziejowskiego. W samym mieście zaś odwiedzić Muzeum Historii Medycyny. Z tarasu widokowego Wieży Wodnej można podziwiać Zalew Wiślany. Dalej szlak prowadzi przez Tolkmicko i kończy się w Elblągu. Zanim opuścimy to miasto, obejrzymy starówkę wraz z gotyckim kościołem p.w. św. Mikołaja, Bramę Targową i unikatową Ścieżkę Kościelną.

Więcej informacji o szlaku :

www.mazury.travel/get/file/118

www.mazury.travel/get/file/142

www.szlaki.mazury.pl

SZLAK FORTYFIKACJ MAZURSKICH

Wilczy Szaniec w Gierłży – arch. WMROT

Poza licznymi jeziorami i rozległymi lasami w województwie warmińsko mazurskim znajdują się też inne obiekty, które mogą zainteresować turystę. Miłośnicy historii na pewno chętnie zwrócą uwagę na Samochodowy Szlak Fortyfikacji Mazurskich, który poprowadzi go przez staropruskie grodziska, średniowieczne zamki, mury obronne czy fortyfikacje polowe z czasów I i II wojny światowej. Ich powstaniu sprzyjały: pagórkowate ukształtowanie terenu oraz warunki naturalne panujące w regionie.

Długość: 438,00 km

Znak / kolor: szlak oznakowany znaczkiem ze schronem

Trasa szlaku: Reszel - Kętrzyn - Gierłoż - Mamerki - Węgorzewo - Pozezdrze - Kruklanki - Gołdap - Stańczyki - Wydminy - Giżycko - Orzysz - Pisz - Jeże - Ruciane-Nida - Mikołajki – Ryn

W Reszlu będzie okazja zwiedzić zamek biskupi z drugiej połowy XIV wieku. Następnie przemieścić się do Kętrzyna, gdzie warto zajść do gotyckiego kościoła obronnego św. Jerzego i zamku.

Podążając szlakiem fortyfikacji, odwiedzić warto m.in. Wilczy Szaniec w Gierłozie, czyli główną kwaterę Adolfa Hitlera w latach 1941-44. Stąd dowodził on wojskami atakującymi ZSRR, tutaj też w lipcu 1944 r. doszło do najstraszniejszego zamachu na jego życie. Niedaleko od Gierłozy znajdują się Mamerki. Znajdowała się tu Kwatera Główna Niemieckich Wojsk Lądowych. Atrakcją jest tu 30 niezniszczonych żelbetowych schronów zbudowanych w latach 1940-44.

Po zwiedzeniu w Węgorzewie zamku krzyżackiego, pokierować się można do wsi Pozezdrze. W lesie, przy szosie prowadzącej do Giżycka, znajduje się Kwatera polowa Heinricha Himmlera, w skład, której wchodziło 9 obiektów. Bunkier samego szefa SS zachował się w dobrym stanie.

W Stańczykach znajdują się natomiast dwa monumentalne wiadukty linii kolejowej Gołdap-Żytkiejmy. Są udostępnione do zwiedzania, a przejście nimi (mają wysokość 36 m) nad doliną rzeczki Błędzianki będzie na pewno niezapomnianym przeżyciem.

Etapem szlaku jest również twierdza Boyen w Giżycku. Została zbudowana w kształcie gwiazdy pomiędzy jeziorami Kisajno i Niegocin. Twierdza powstała na rozkaz króla pruskiego Fryderyka Wilhelma IV w połowie XIX w. i miała bronić dostępu do państwa pruskiego od wschodu. Skutecznie zatrzymała marsz wojsk rosyjskich w 1914 r.

W Orzyszu, do którego dojechać można po wizycie w Giżycku, zachował się XVI-wieczny kościół p.w. Matki Bożej Szkaplerznej oraz cmentarz wojenny z okresu I wojny światowej. W okresie PRL w mieście stacjonował słynny wojskowy 7 Oddział Dyscyplinarny.

Szlak wiedzie dalej przez Mikołajki, uznawane za żeglarską stolicę Polski i kończy się w Rynie. Można tu obejrzeć XIV-wieczny zamek krzyżacki (obecnie czterogwiazdkowy hotel) oraz zobaczyć unikatowy już na naszych terenach wiatrak holenderski.

Więcej informacji na stronach:
www.mazury.travel/get/file/133
www.szlaki.mazury.pl/